

# AN OVERVIEW OF APPLICATION MEASUREMENT AND EVALUATION IN TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION<sup>1</sup>

(TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME  
UYGULAMALARINA GENEL BİR BAKIŞ)

**Ali GÖÇER<sup>2</sup>**

## ABSTRACT

The most important indicator of whether maintained and sustained for the purposes of training, their ability to reflect on speech and behavior, students' achievements -according to the level class- identified in the curriculum. The continuation of education in a structured way and determine if it would result in the purpose intended result can be carried out with measurement and evaluation practices. In other words, fulfills the function of education is determined by the measurement and evaluation. Students need to have acquisitions related to basic skills such as they read, listen to understand; feelings, thoughts, and desires can tell draft willed; participation in the process of textual analysis and basic language skills in order to effectively use in Turkish Language and Literature Education. These qualities is a clear indication students with the competencies required for the grade level they have been prepared to a higher class and also it has been moving for the purposes of training. In this regard needs to be conducted in a systematic way to determine student proficiency and gains of the measurement and evaluation in education. This study was referred to secondary schools students of Turkish Language and Literature course in detection efficiency and the development of competencies in case assessment and evaluation practices that can be implemented to determine. In this study is touched on measurement and evaluation application that can be implemented determination of the effectiveness of student proficiency and to determine the state of development in the secondary education courses Turkish Language and Literature. In this context was made in investigation and explanations Turkish Language and Literature teachers to be made of the process and outcome evaluation through examples for the use of tools and methods.

**Keywords:** Turkish language and literature education, acquisitions of student, process of learning and teaching, measurement and evaluation

## ÖZET

Verilen eğitimin amaçlar doğrultusunda sürdürülüp sürdürülmediğinin en önemli göstergesi, öğretim programında belirlenen kazanımların -buldukları sınıf düzeyine göre- öğrencilerin konuşma ve davranışlarıyla yansıtılabilmeleridir. Eğitimin planlı bir şekilde sürdürüldüğünün ve amaçlar doğrultusunda sonuçlanıp sonuçlanmadığının belirlenmesi, gerçekleştirilecek ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile mümkündür. Bir başka ifade ile eğitimin işlevini yerine getirip getirmediği ölçme ve değerlendirme çalışmalarıyla belirlenir. Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini anlamalarından duygu, düşünce, tasarı ve isteklerini yerli yerince anlatabilmelerine; metin çözümleme süreçlerine katılımlarından temel dil becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine kadar temel beceri ve öğrenme alanlarında belirlenen kazanımlara sahip olmaları gerekir. Bu nitelikler öğrencilerin buldukları sınıf seviyesinin gerektirdiği yeterlikleri kazanarak bir üst sınıfa/bir üst eğitim kurumuna hazırlanmış olmalarının ve verilen eğitimin amaçlar doğrultusunda ilerlediğinin de açık bir göstergesidir. Bu açıdan eğitimde öğrenci yeterlikleri ve kazanımlarının belirlenmesi için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının sistemli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bu çalışmada ortaöğretim kurumları Türk Dili ve Edebiyatı dersi içerisinde öğrencilerin etkinliklerdeki yeterliklerinin tespiti ve gelişim durumlarının belirlenmesi amacıyla hayata geçirilebilecek ölçme ve değerlendirme uygulamalarına değinilmiştir. Bu çerçevede Türk

<sup>1</sup> Bu çalışma, 28-31 Mayıs 2015 tarihlerinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 7. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulan bildiri temel alınarak oluşturulmuştur.

<sup>2</sup> Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Kayseri. [gocer@erciyes.edu.tr](mailto:gocer@erciyes.edu.tr)

Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin yapacakları süreç ve sonuç değerlendirme yöntem ve araçlarının kullanımına yönelik örnekler üzerinden inceleme ve açıklamalar yapılmıştır.

**Anahtar Sözcükler:** Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi, öğrenci kazanımları, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme.

## SUMMARY

### Introduction

Secondary Turkish Literature course program, have been prepared in a way that enables enriched by comments the students Turkish Literature course;

- in terms of mentality and structure analysis of texts,
- theme, language and expression, meaning maintenance of the studies,
- the interpretation,
- experienced, designed and perceived by the individual and social reality of the time the conditions (MEB, 2011<sub>a</sub>, s. 2).
- In the Language and Speech curriculum it is targeted,
- instead advise about abstract knowledge and narratives,
- Listen to the student movement of the text, speaking, reading and comprehension by developing their skills in the properties of Turkish writing area,
- the language of their personal practice in this area at all levels to gain the right to use and enjoy the beauties, and
- ability to understand and interpret correctly the habit of winning all kinds of Turkish text (MEB, 2011<sub>b</sub>, s. 1-2).

The most important indicator of whether maintained and sustained for the purposes of training, their ability to reflect on speech and behavior, students' achievements - according to the level class- identified in the curriculum. The continuation of education in a structured way and determine if it would result in the purpose intended result can be carried out with measurement and evaluation practices. In other words, fulfills the function of education is determined by the measurement and evaluation.

Students need to have acquisitions related to basic skills such as they read, listen to understand; feelings, thoughts, and desires can tell draft willed; participation in the process of textual analysis and basic language skills in order to effectively use in Turkish Language and Literature Education. These qualities is a clear indication students with the competencies required for the grade level they have been prepared to a higher class and also it has been moving for the purposes of training. In this regard needs to be conducted in a systematic way to determine student proficiency and gains of the measurement and evaluation in education.

### Purpose

The aim of this study secondary education at the Turkish Language and Literature course of events is to point to gain competency assessment and evaluation practices students will be made to determine the status of the

development. In this context, process and outcome evaluation methods and tools are mentioned. State aimed to determine use of the Turkish language and literature teacher process (project work and task performance studies) with results (exams) evaluation methods and tools examined.

### **Method**

This study was referred to secondary schools students of Turkish Language and Literature course in detection efficiency and the development of competencies in case assessment and evaluation practices that can be implemented to determine. In this study is touched on measurement and evaluation application that can be implemented determination of the effectiveness of student proficiency and to determine the state of development in the secondary education courses Turkish Language and Literature. In this context was made in investigation and explanations Turkish Language and Literature teachers to be made of the process and outcome evaluation through examples for the use of tools and methods.

### **Model of the Research**

In the study, document analysis method was used in the qualitative research approach. To determine the status of use Turkish Language and Literature teachers used assessment methods and tools is used qualitative content analysis of the forms of data analysis techniques.

### **Study Group / Working Document**

The study group of this research was created 19 Turkish Language and Literature teacher who work in 11 secondary schools in Talas and Melikgazi, and Kocasinan district in Kayseri province. Working group has been established by sampling techniques.

### **Determinants and Teacher Competencies in Education**

There are factors to be considered planning and implementation of the teaching and learning process. Teachers must be taken into account objectives and achievements, subject content, student level, school facilities, variables such as economic and socio-cultural structure of settlements in the education.

### **The Role of the acquisitions in Learning and Teaching Process**

The learning process is carried out in the audience literary education based on a student-centered approach to be effective. For the determination of efficiency of process, and the target audience acquisition situations is the basic point of measurement and evaluation (Gündoğdu, 2007, s. 19).

### **Assessment Approaches in Learning Process**

Measurement and evaluation of training and is an indispensable element of the learning process (Göçer, 2014<sub>a</sub>, s. 193). Teachers must use assessment and evaluation different methods for measuring of students' knowledge, skills and attitudes demonstrate in the Turkish Literature course (MEB, 2011<sub>a</sub>, s. 119; MEB,

2011b, s. 112). Teachers assess student achievement based on the measurement process and they ultimately do (Gülleroğlu, 2012: 122).

### **Process (Performance) Assessment Practices**

Performance evaluation for evaluation work are information on a topic of the student, skills and comprehension levels and used in different situations will give you the opportunity to reflect the thinking habits (Bıçak, 2014, s. 199). Performance evaluation is intended to determine students' academic knowledge and skills to be able to practice their level of problems encountered in real life (Güler, 2011: 83).

#### Measurement Tools Used in Process Assessment Framework Applications

- Project Studies
- Complementary studies (performance tasks)
- Observation Forms
- Control Lists
- Anecdotal Records
- Concept Mapping

#### Applications Based on Learner Autonomy in the Process Assessment Approach

- Self-Evaluation
- Peer Review
- Group Rating

### **Results (Product) Assessment Practices**

Outcome evaluation, known for classic written exam, multiple choice tests, the subject of his final exams come central monitoring tests and Ministry of Education.

#### Written Exams

Written tests (exams) tools are highly flexible, can be used in different forms of matter, the respondents desired answer is that the ability to offer a unique way in designing (Yılmaz, 2007, s. 127, 148).

#### Characteristics of the Written Examination (Çetin, 2008, s. 73-74):

- An essay question requires students to think about their response plan and to express in their own words.
- any other type of exam questions to each of these types of questions is spent much more time.
- the quality of the written exam determines the raters who scored more responses.
- It is easier in terms of preparing an essay-type exam.
- Scoring and scoring is difficult and time consuming.

Turkish Language and Literature teacher are assessed exams, projects and applications on their performance tasks 100 points, and they have committed to the evaluation e-School system. Considered in the evaluation point value and degree are as follows:

<u>Rating</u>	<u>Degree</u>
85.00-100	Well
70.00-84.99	Good
60.00-69.99	Central
50.00-59.99	Passing
0-49.99	The failing

## **Findings**

### **Results Related Project Studies and Performance Tasks**

Having examined the project and performance tasks required of students in the studies is located the students will be ground for interaction in critical and creative thinking; to discover the information, the ability to transform information obtained, and most importantly, allowing them to share projects with colleagues reached their conclusions.

### **Results Related Examination Papers**

Examining student writing exam papers used to determine the adequacy of the data obtained as a result can be summarized within the framework of Turkish Literature course as follows:

- It is not a balanced distribution of taxonomic step of the questions.
- Mostly lower-level cognitive competencies is the question of questions for polling information.
- Teachers use different question styles applied in the written exam.
- Questions related to the topics covered have written exams.
- Questions asked were clear and expressions are easy to understand questions.
- Balance was maintained between the value points to the level of difficulty of the questions.

To be able to fit between the points will be given the level of the questions answered mention the subject.

## **Conclusion**

Teachers give students process their work areas (topics), working areas at the beginning of the year does not meet the clan meeting, they agreed to perform.

Teachers aren't preparing measuring tool to be used in the assessment of specific work and to include the whole process of work on projects and performance tasks.

The questions asked in the written examination are questions to recall information, and requiring low-level cognitive competencies based on Bloom Taxonomy.

Teachers give space to different styles in question written exam.

Applied written examination papers has content validity.

The questions asked were clear and expressions are easy to understand questions.

Overall, the students' progress and exam papers used to determine the success of the state 'good' it can be said to have a qualifying condition could be called.

### **Recommendations**

Already in the evaluation of the written exam in grammar proficiency in blazing be preferred choice questions, comments, the kind of open-ended questions that require interpretation inference should be made to make use of widely.

Students will be given to projects to determine the activities and performance tasks should be aware of the following:

- The grade level of their students to have targeted high-level linguistic, cognitive, social, affective and psycho-motor skills will contribute to the development of the subject and that the work area,

- The content is intended to provide goals and achievements at students at grade level

- Studies will be given; students' interests, needs and abilities should be determined taking into consideration.

Measuring tool to be used in the evaluation of the projects and performance tasks to cover the content of the work and -students are willing to work and the work consists of presentation- should be evaluated by a scoring rubric that includes criteria for polling the entire process by the teachers themselves.

## **GİRİŞ**

Ortaöğretim Türk Edebiyatı dersi öğretim programı, Türk Edebiyatı derslerinde öğrencilerin metinleri önce zihniyet ve yapı bakımından çözümlenmelerini; tema, dil-anlatım, anlam bakımlarından incelemelerini; sonra da yorumlamalarını; yaşanan, tasarlanan ve hissedilen bireysel ve toplumsal gerçekliği zamanın şartlarına göre yorumlayarak zenginleştirebilmelerini sağlayacak bir yapıda hazırlanmıştır. Öğrencilerin Türk Edebiyatı derslerinde işlevini bilmeden ezberledikleri edebiyat tarihi ve edebî kişilikler hakkındaki bilgiler yerine metni çözümlenme, anlama ve yorumlama becerilerini kazanmaları ve bunlardan yararlanarak estetik yaşantının zevkine varmaları amaçlanmıştır (MEB, 2011<sub>a</sub>, s. 2).

Dil ve Anlatım dersinin hareket noktası ise, dili kullanmanın, bilgiden çok beceriye dayandığı gerçeğidir. Dili kullanma becerisinin insanın her türlü etkinliğinde önemli rolü olduğu bilinmektedir. Çünkü insan, kültür alanını ana diline göre ve ana dilinin imkânlarıyla şekillendirir, kendini ve dünyayı dil aracılığıyla anlamlandırır. Dil ve Anlatım dersi öğretim programında, soyut bilgiler verme, anlatımla ilgili tavsiyelerde bulunma yerine; metinlerden hareketle öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında becerilerini geliştirerek Türkçenin özelliklerini kavramaları; bu alandaki kişisel uygulamalarıyla dili her düzeyde doğru ve güzel kullanabilme zevki kazanmaları ve her türlü Türkçe metni doğru anlayıp yorumlayabilme alışkanlığı kazanmaları hedeflenmiştir (MEB, 2011<sub>b</sub>, s. 1-2). Bu hedefler doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında verilen eğitimle öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna hazırlanması hedeflenmektedir. Ortaöğretimde

bir üst eğitim kurumu olarak üniversite eğitimi için öğrencilere gerekli olan bilgi ve birikimin kazandırılması önemlidir (Göçer, 2014<sub>b</sub>, s. 184).

Liselerde verilen Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi kapsamında edebî değer taşıyan metinlerin incelenmesi, araştırılması ve değerlendirilmesi çalışmaları ile öğrencilerin dil, edebiyat, sanat ve estetik açıdan gelişmelerine ortam oluşturulmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde verilen Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminde derslerin işlenmesinin önemi daha da iyi anlaşılacaktır. Metin aracılığı ile gerçekleştirilen edebiyat eğitiminde metin seçimi gibi metin çözümlenmeleri de önemlidir (Göçer, 2014<sub>b</sub>, s. 183). Metin tahlili (çözümlemesi), herhangi bir edebî eserin, bütünlüğü içinde, ama o bütünü oluşturan her türlü unsurun (mânâ, yapı, dil, üslup vb.) en ince ayrıntılarına varıncaya kadar belli bir metoda bağlı olarak ele alınıp incelenmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanmasıdır. Edebiyat eğitimi, ne tamamıyla metotsuz, pedagojik kurallardan uzak, keyfi ve rastgele bir öğretim faaliyeti ne büsbütün soyut birtakım bilgilerin ezberletilmesi ne de sadece ahlak, tarih, sosyoloji ve dil dersidir (Çeşitli, 2006, s. 81-83).

### **Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı dersi etkinlikleriyle öğrencilere kazandırılan yeterliklerinin gelişim durumlarının belirlenmesi amacıyla hayata geçirilebilecek ölçme ve değerlendirme uygulamalarına işaret etmektir. Bu çerçevede Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin uygulamaya koyabilecekleri süreç ve sonuç değerlendirme yöntem ve araçlarına değinilmiş; Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin kullandıkları süreç (proje çalışması ve performans görevi çalışmaları) ile sonuç (yazılı sınav) değerlendirme yöntem ve araçları incelenerek durum belirlenmesi amaçlanmıştır.

## **YÖNTEM**

### **Araştırmanın Modeli**

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımında doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin kullandıkları değerlendirme yöntem ve araçlarını kullanma durumunun belirlenmesinde nitel veri analiz biçimlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

### **Çalışma Grubu / Çalışma Dokümanı**

Bu araştırmanın çalışma grubu, Kayseri ili Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçelerindeki 11 ortaöğretim kurumunda görev yapan 19 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenin amaçlı olarak belirlenmesiyle oluşturulmuştur. Çalışma grubundaki öğretmenler şu şekilde belirlenmiştir: Adı geçen her ilçeden bir okul ve belirlenen okullardaki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri arasından gönüllü olarak katkı vermek isteyenler arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle araştırmanın çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubuna dâhil edilen öğretmenlerle ölçme ve değerlendirme amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalar hakkında konuşulmuş, kullandıkları ölçme araçlarından örnekler alınmıştır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullandıkları yazılı ürünler (sınav kâğıtları,

performans görevi ve proje çalışmalarından seçilen örnekler) ile öğrenciler tarafından ortaya konulan bu ürünlerin öğretmenlerce değerlendirilirken kullanılan ölçütler de doküman olarak incelenmek amacıyla toplanmıştır.

### **Sınırlılıklar**

Bu araştırma, TDE eğitiminde ölçme ve değerlendirme uygulamaları, 19 TDE öğretmeni ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kullandıkları değerlendirme araçlarından proje çalışması, performans görevi çalışmaları ve yazılı sınav kâğıtları ile sınırlı tutulmuştur.

### **Eğitimde Belirleyici Unsurlar ve Öğretmen Yeterlikleri**

Öğrenme ve öğretme sürecinin planlanıp yürütülmesini belirleyen birtakım unsurlar vardır. Öğrencilerin ilgili sınıf düzeyinde sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması için öğretim tasarımcısı olan öğretmenin uygulamaları büyük önem taşımaktadır. Planlı bir şekilde yürütecekleri öğretim etkinliklerinde öğretmenler, amaç ve kazanımlar, konu içerikleri, öğrenci seviyeleri, okul imkânları, okulun bulunduğu yerleşim biriminin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı gibi değişkenleri göz önünde bulundurmaları gerekir. Bütün bu değişkenleri dikkate alarak eğitim sürecini tasarlayacak olan öğretmenlerin birtakım yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerini aşağıda verildiği gibi dört alanda toplamıştır (MEB, s. 2011):

A. *Edebiyat Alan Bilgisi: Üç (3) Yeterlik Bileşeni ve 39 Kazanım İfadesi (Performans Göstergesi)*

B. *Dil ve Anlatım Alan Bilgisi: Dört (4) Yeterlik Bileşeni ve 23 Kazanım İfadesi (Performans Göstergesi)*

C. *Türk Dili ve Edebiyatı Alan Eğitimi Bilgisi: Onbir (11) Yeterlik Bileşeni ve 111 Kazanım İfadesi (Performans Göstergesi)*

D. *Tutum ve Değerler: Altı (6) Yeterlik Bileşeni ve 31 Kazanım (Performans Göstergesi), şeklindedir.*

Türk Dili ve Edebiyatı Alan Eğitimi Bilgisi yeterlik alanının ‘Öğretim Sürecini İzleyebilme ve Değerlendirebilme’ adındaki 11. yeterlik bileşeninde yer verilen 11 kazanım ifadesi (performans göstergesi) ölçme ve değerlendirme ile ilgili olup şu şekilde sıralanmıştır:

*C11.1. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarını kazanımlara yönelik hazırlar.*

*C11.2. Öğrenme eksikliklerini belirlemek için izleme amaçlı ölçme araçları hazırlar.*

*C11.3. Öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemek için düzey belirleme amaçlı ölçme araçları hazırlar.*



*C11.4. Öğrencileri çeşitli özellikler açısından tanımak için düzey tanıma amaçlı ölçme araçları hazırlar.*

*C11.5. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak becerilerin geliştirilmesini sağlamaya yönelik önlemler alır.*

*C11.6. Ölçme ve değerlendirme amaçları, araçları, yöntemleri ve değerlendirme sonuçlarından elde ettiği yorumları ilgililerle uygun bir dille paylaşır.*

*C11.7. Öğrencilerde geliştirilmesi gereken becerilere ilişkin hazırbulunuşluk düzeylerini yapılandırılmamış/yapılandırılmış ölçme araçlarıyla belirler.*

*C11.8. Öğrencilerin dil gelişimlerini izlemek ve değerlendirmek amacıyla kullandığı araç ve yöntemleri tekniğine uygun olarak hazırlar.*

*C11.9. Öğretim sürecinde kullanacağı ölçme değerlendirme araç ve yöntemlerinin geçerlik ve güvenirlik özelliklerini belirler.*

*C11.10. İzleme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin becerilerini, öğrenme ortamlarını, ölçme araçlarını, öğrenme biçimlerini ve verimliliğini değerlendirir.*

*C11.11. Öğretmenlik mesleği yeterlikleri temelinde yansız biçimde öz değerlendirme yapar.*

Eğitimde temel amaç, öğrencilerin buldukları sınıf düzeyinde kazanmaları gereken bilgi ve becerileri kazanarak bir üst sınıfa, bir üst eğitim kurumuna ve en son olarak da mesleğe ve sosyal yaşama hazırlanmalarıdır. Öğrencilere gerekli olan üst düzey becerilerin kazandırılması artık bir zorunluluk hâlini almıştır. Özellikle dili etkili ve doğru kullanma, iletişim becerisi, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme gibi dilsel, zihinsel ve sosyal becerilerin öğrencilere kazandırılması gereklidir. Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi dersleri çerçevesinde öğrencilerin bilgi birikimleri bakımından zenginleştirilmesinden çok bu üst düzey becerilerin kazandırılıp geliştirilmesine zemin olacak etkinliklerin tasarlanmasına ve gerçekleştirilmesine önem vermek gerekir. Bu öğrencilere üst düzey becerilerin kazandırılarak daha donanımlı hâle getirilmesinde edebiyat eğitiminin önemi ve işlevi büyüktür.

### **Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Kazanımların Belirleyici Rolü**

Edebiyat eğitiminde öğrenme süreci hedef kitlenin etkin olmasına dayalı öğrenci merkezli bir anlayışla ilerletiliyorsa, bu sürecin verimliliğinin belirlenmesinde de hedef kitlenin kazanım ve yeterlik durumları ölçme ve değerlendirme çalışmalarında temel hareket noktası, önemli birer ölçüt olarak düşünülmelidir (Göçer, 2014<sub>b</sub>, s. 184). Öğretmenler, öğretim programlarında yer alan öğrenme amaçları çerçevesinde derslerini yürütmektedirler. Öğretmenlerin öğrenme amaçlarını belirlemesi, öğrencilerinden neleri beklediğinin bir göstergesi olması yanında, öğrenme öğretme sürecinin doğasının ne olacağına ilişkin ipuçlarını barındırır ve ölçme-değerlendirme etkinliklerine de yön verir (Gündoğdu, 2007, s. 19).

Tablo 1. Türk Edebiyatı Dersinde Kazanımların Sınıf ve Ünitelere Göre Dağılımı (MEB, 2011a: s. 16):

DOKUZUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Güzel Sanatlar ve Edebiyat	36
II. Ünite: Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)	39
III. Ünite: Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler	36
IV. Ünite: Öğretici Metinler	12
<i>Toplam</i>	123
ONUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Tarih İçinde Türk Edebiyatı	9
II. Ünite: Destan Dönemi Türk Edebiyatı	30
III. Ünite: İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı	123
<i>Toplam</i>	162
ONBİRİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Batı Tesirindeki Türk Edebiyatına Giriş (Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı)	5
II. Ünite: Tanzimat Dönemi Edebiyatı (1860-1896)	48
III. Ünite: Servet-i Fünûn Edebiyatı (Edebiyat-I Cedide) (1896-1901) Ve Fecr-i Âti Topluluğu (1909-1912)	64
IV. ÜNİTE: Millî Edebiyat Dönemi (1911-1923)	82
<i>Toplam</i>	199
ONİKİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (1923-...)	6
II. Ünite: Cumhuriyet Döneminde Öğretici Metinler	8
III. Ünite: Cumhuriyet Döneminde Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)	108
IV. Ünite: Cumhuriyet Döneminde Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler	53
<i>Toplam</i>	175

Tablo 2. Dil ve Anlatım Dersinde Kazanımların Sınıf ve Ünitelere Göre Dağılımı (MEB, 2011a: s. 12):

DOKUZUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: İletişim, Dil ve Kültür	10
II. Ünite: Dillerin Sınıflandırılması ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri	5
III. Ünite: Ses Bilgisi ve Telaffuz (Söyleyiş)	9
IV. Ünite: Kelime Bilgisi	15
V. Ünite: Cümle Bilgisi	16
VI. Ünite: Paragraf Bilgisi	18
<i>Toplam</i>	73
ONUNCU SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Sunum-Tartışma-Panel	9
II. Ünite: Anlatım ve Özellikleri	21
III. Ünite: Anlatım Türleri	94
<i>Toplam</i>	124

ONBİRİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Metinlerin Sınıflandırılması	2
II. Ünite: Öğretici Metinler	90
III. Ünite: Sözlü Anlatım	21
<i>Toplam</i>	113

ONİKİNCİ SINIF HEDEF-KAZANIM TABLOSU	
Üniteler	Kazanım Sayısı
I. Ünite: Sanat Metinleri	61
II. Ünite: Sözlü Anlatım	60
III. Ünite: Bilimsel Yazılar	14
<i>Toplam</i>	135

Öğrencilerin gelişim durumlarının belirlenmesi ve sonuçta öğrenci başarımı ile ilgili kanaate varılmasında o sınıf düzeyinde kazandırılması gereken bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişim durumlarının dikkate alınması gerekmektedir. Öğrencilerin söylenen alanlara yönelik gelişim durumlarının belirlenmesinde birbirinden farklı ama birbirini bütünleyen birçok formal ve informal değerlendirme yöntem ve araçlarının kullanılacağı çoklu değerlendirme yaklaşımıyla hareket edilmesi gerekmektedir.

### Öğrenme Sürecinde Değerlendirme Yaklaşımları

Ölçme ve değerlendirme çalışmaları eğitim ve öğrenme sürecinin olmazsa olmaz unsurudur. İster dönem, ister ünite/tema ve isterse ders bağlamında olsun ölçme ve değerlendirme çalışmaları üstlendiği işlevlerle sürecin önemli bir boyutu, ayrılmaz bir parçasıdır. Ölçme ve değerlendirme, öğrencileri tanıma ve öğrenmeye hazırbuluşluklarını belirlemeden tutun da gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin verimliliğini belirlemeye kadar sürecin her aşamasında etkin tutulan bir uygulama alanıdır (Göçer, 2014a, s. 193).

Ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin gelişimlerini izlemek, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak, gelecekteki öğrenme süreçlerini planlamaya veri sağlamak gibi amaçlarla yapılır. Türk Edebiyatı dersinde de ölçme ve değerlendirme bu amaçlarla yapılarak öğrencilerin gelişimine katkı sağlamaya yönelik olmalıdır. Bu süreçte öğretmen, öğrencileri program doğrultusunda gerekli becerileri kazanmaya ve geliştirmeye özendirmelidir. Bunun için öğretmen, birkaç aracı birlikte kullanarak ölçme ve değerlendirme yapmalıdır. Tartışma, yazma, okuma, performans görevleri ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin yollarındandır. “Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı”, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejilerini benimsemiş olduğundan, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı ölçme yöntemleri kullanılması gerekmektedir (MEB, 2011a, s. 119; MEB, 2011b, s. 112).

### Kazanım Temelli Değerlendirme

Amaçların, öğrenme sürecinin ve sürecin verimliliğinin belirlenmesinde etkili olduğu gibi ölçme-değerlendirme uygulamaları da elde edilen veriler ışığında öğrenme sürecinin biçimlendirilmesine yol gösterir. Şu hâlde programda yer alan

temel amaç ve alt kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci etkinlikleri ve ölçme-değerlendirme süreçleri bir döngü içerisinde ilerlemesini sağlayan ve birbirini tamamlayan unsurlardır. Öğrenme süreci boyunca nelerin hedeflendiği, hedeflere ulaşmak için nasıl bir yol takip edileceği ve sonuçta hedeflenen noktalara ne oranda ulaşıldığı bu unsurların süreç içerisinde birbiriyle uyumlu ve dinamik bir şekilde çalıştırılmasıyla ortaya konulabilir.

Öğrencilerin buldukları eğitim kurumu ve sınıf seviyesi çerçevesinde belli düzeyde bilgi birikimine sahip olması ve birtakım becerilerin kazanması hedeflenmektedir. Bu hedefler Türk Edebiyatı dersinin programında temel amaçlar altında kazanım ifadeleriyle yer almıştır. Derslerde verilen eğitimin amaca uygun olup olmadığı, öğrencilerin hedeflenen kazanımları kazanmaları ve bu kazanımları karşılayan bilgi ve becerileri sergileyip sergilemediğiyle anlaşılır. Öğrencilerdeki değişim ve gelişim durumlarının belirlenmesi amacıyla birtakım çalışmalar yapılması gerekir. İşte bu noktada ölçme ve değerlendirme uygulamaları aklı gelmektedir. Ölçme ve değerlendirme, eğitimin kazanımlar doğrultusunda ilerlemesi ve sonuçlanması için dönemin başladığı ilk günden dönemin son gününe kadar başvurulan dinamik bir uygulama alanıdır (Göçer, 2014b, s. 185).

Kazanım temelli değerlendirme yaklaşımı hem süreç hem de sonuç değerlendirme çalışmalarında canlı tutulmalıdır. Çünkü öğrenme sürecinin planlanıp sürdürülmesi ve hedeflenen sonuçlara ulaşılmasında göz önünde bulundurulması gereken belirleyici unsur amaç ve kazanımlardır. Bu açıdan amaç ve kazanımlar sürecin planlanmasından süreç ve sonucun belirlenmesine kadar her uygulamayı etkilemektedir.

Süreçte öğrenci gelişim durumunun, sonuçta öğrenci başarısının belirlenmesi ve gerçekleştirilen eğitimin amaca hizmet edip etmediğinin görülebilmesi için ölçme ve değerlendirme uygulamalarına önem verilmesi gerekir. Gerçekleştirilen eğitimin amaçlar doğrultusunda planlanıp yürütülmesi ve sonucun hedeflenen doğrultuda olup olmadığı ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile ortaya konulması gerekir. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları girdi-süreç-çıkış unsurları üzerinde belirleyici etkisi olan dinamik bir unsurdur. Bundan dolayı öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzeyde bilgi ve birikim sahibi olmaları zorunludur.

Öğretmenler, öğrenci başarısını süreçte ve sonuçta yaptıkları ölçmelere dayalı olarak değerlendirirler. Sürece dayalı ölçmeler, eğitim öğretim devam ederken öğrencinin o süreç içinde neler öğrendiğini görmek, öğrenciye ve ailesine öğrenmelerinin gelişimi hakkında bilgi vermek amacıyla yapılırken, sonuca dayalı ölçme öğretim süreci sonunda nihai başarı değerlendirmesi için yapılır. Gerek sürece dayalı gerekse sonuçta yapılan ölçme işlemleri öğretmenin öğretiminin etkililiği ve öğrencinin gelişimi hakkında önemli ipuçları verir. Öğretim hedeflerinin ne kadarının kazanıldığını görmek için öğretmen her iki ölçme türünü birlikte kullanılmalıdır (Gülleroğlu, 2012: 122).

## Süreç (Performans) Değerlendirme Uygulamaları

Süreç değerlendirme; öğrencilerin süreçteki gelişim durumlarının ve gösterdikleri performansın (başarım durumu, çıktı) gözlenip incelenerek süreç sonunda elde edilen gözlem ve inceleme sonuçlarına göre karar vermeye katkı sağlayan değerlendirme biçimidir (Göçer, 2014<sub>c</sub>, s. 75). Süreç değerlendirmede öğrencilerin öğrenme ve öğretme etkinliklerine katılımları ve üstlendikleri sorumlulukları yerine getirebilme yeterliklerinin belirlenmesine yöneliktir. Bıçak'a (2014) göre, performans değerlendirme, öğrencilerin bir konudaki bilgilerini, becerilerini, anlama düzeylerini ve düşünme alışkanlıklarını yansıtmalarına fırsat verecek farklı durumlarda kullanılan değerlendirme amaçlı çalışmalardır. Bu değerlendirme çalışmaları ürünün ve sürecin değerlendirilmesinde kullanılır. Bir faaliyeti tamamlamak için öğrencilerin farklı alanlardaki bilgi ve becerilerini uygulamaları gerektiğinde performans değerlendirmesi yapılması gerekir (s. 199). Performans değerlendirmede öğrencilerin akademik bilgi ve becerilerini gerçek yaşamda karşılaşılan problemlere uygulayabilme düzeylerini belirleyebilmek amaçlanır. Performans değerlendirme, öğrencilerin öğrendiklerine ilişkin çok daha geniş açıdan bilgi sahibi olabilme olanağı sağlar (Güler, 2011: 83).

Eğitim öğretim sürecini değerlendirmek için öğrencinin, öğrenme ve öğretme sürecinde yaptığı projeler, ödevler, sunular vb. çalışmalar dikkate alınır. Aşağıda bu süreçte değerlendirmeye yönelik yapılacak çalışmalarla ilgili ana başlıklar önerilmiştir (MEB, 2011a):

- Okuma ve anlama becerisini gözleme (Anlatmaya bağlı metinleri okuma, öğretici metinleri okuma, şiir okuma)
- Yazmayı gözleme (Şiir yazma, öğretici metin yazma, sanat metinleri yazma)
- Metin inceleme ve yorumlamayı gözleme.

Süreç değerlendirmede kullanılan gözlem formları, performans değerlendirme çalışmaları, öğrenci ürün dosyası vb. performans notu veya kanaat notu belirlenmesinde kullanılır (s. 119).

Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi alanında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına bakıldığında öğretim programlarının felsefesi doğrultusunda hem sürecin (süreçteki öğrenci performansının) hem de sonucun (öğrenci ürünlerinin) değerlendirilmesi gerekmektedir.

*Sonuçta öğrenci başarı durumunun tespitinde,*

- Konu sonu izleme testleri,
- Metin ve ünite sonu ölçme ve değerlendirme uygulamaları,
- Yazılı sınav sonuçları,
- İl ve Türkiye genelinde yapılan sınav sonuçları... gibi uygulamalardaki öğrenci başarı durumlarına bakılabilir.

*Süreçteki öğrenci performansının belirlenmesinde ise;*

- Metin çözümleme çalışmalarına etkin katılım (soru sorma, tartışma açma, tartışmalara katılma, sorulan soruları cevaplama...),
- Metnin türü, dönemi, dönemin özellikleri, tema veya konusu, dil ve anlatım özellikleri, zihniyet, yapı, anlam ve gelenekle ilişkisi bakımlarından incelenip çözümlendiği çalışmalara katılma, farklı yorumlar getirme,
- Ön öğrenmelerle ilişkilendirmeler yaparak benzer ve farklı metinleri birbiriyle karşılaştırma,
- Metni eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme,
- Okuduklarından, dinleyip izlediklerinden çıkarımlarda bulunma, farklı metinlerden öğrendiklerini yeni okuduklarıyla bütünleştirerek metinlerarası anlam kurma yeterliği gösterme,
- Çözömlenen metni ana hatlarıyla anlatma, ana ve yardımcı düşönceleri ile ilgili göröş belirtme, metne alternatif başlıklar önerme,
- Kendini yazar yerine koyarak metnin akışını farklı bir şekilde nasıl sürdürebileceğini açıklama,
- Kendini kahraman yerine koyarak nasıl davranacağına dair göröş belirtme,
- Ana ve yardımcı düşönceler arasındaki ilişkilere yönelik açıklama ve değerlendirmelerde bulunma,
- Metni bir atasözö, bir özdeyiş, yaşanmış bir olay, bir anekdot, bir beyit, bir deyim, bir fıkra, vb. bir edebî ürünle ilişkilendirerek anlatabilme... gibi öğrenci yeterliklerine bakılabilir.

#### Süreç Değerlendirme Uygulamaları Çerçevesinde Kullanılabilecek Ölçme Araçları

- Proje Çalışmaları
  - Bütünleyici çalışmalar (Performans görevleri)
  - Gözlem Formları
  - Kontrol Listeleri
  - Anekdot Kayıtları
  - Kavram Haritaları
- Süreç Değerlendirme Yaklaşımında Öğrenen Özerkliğine Dayalı Uygulamalar
- Öz Değerlendirme
  - Akran Değerlendirme
  - Grup Değerlendirme

Demirel, gösteriden performans değerlendirmeye kadar süreç değerlendirme yaklaşımında kullanılacak diğer alternatif değerlendirme araçları ile ilgili şu bilgileri vermektedir (2009: 277-278):

*Gösteri*: Öğrencilerin fiziksel beceri ya da yeteneklerini göstermelerine olanak sağlayan bir tekniktir. Değerlendirme, kontrol listeleri ya da dereceleme ölçekleriyle yapılabilir.

*Tartışma*: Eleştirel düşünmeyi geliştirmek için kullanılacak en uygun tekniklerden biridir.

*Anekdotalar*: Öğrencilerle ilgili kısaca yazılmış raporların tutulduğu anekdot dosyasıdır. Üst düzey beceriler ve duyuşsal alanla ilgili değerlendirmelerde kullanılabilir.

*Sözlü Sunum*: Sözlü sunum, konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında bilgi verir. Kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri ile değerlendirme yapılabilir.

*Dereceli Puanlama Yönergesi Anahtarı (RUBRIC)*: Puanlama yönergesi, performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

*Performans Değerlendirme*: Performans değerlendirme, öğrencinin beceriye dayalı değerlendirmeleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanılacağını görmesi için kullanılan bir değerlendirme tekniğidir. Performans değerlendirme süreç içine yayılmıştır ve gözlenebilen bir performans ya da ortaya konan somut bir öğrenci ürünü ile sonuçlanır.

### **Performans görevleri ve Proje Çalışmaları**

Performans görevleri ve projeler eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık ve araştırma gibi üst düzey zihinsel süreçlerin işe koşulmasını gerektirir. Performans görevleri kısa sürede tamamlanabilen ve öğrenmeyi pekiştirme amaçlı kullanılan etkinliklerdir. Öğrencinin sahip olduğu bilgi ve becerileri kullanarak günlük hayatla ilişkilendirilmiş bir ürün ortaya koymasına performans görevi denir. Performans görevleriyle öğrencilerden bir konuda araştırma yapmaları, araştırmalarını istenilen formatta hazırlamaları, verilenleri analiz etmeleri, yeni bir ürün ortaya koymaları veya birtakım bulguları yorumlamaları istenebilir. Kısacası performans görevleriyle öğrencilerin öğrenmelerini faaliyete dönüştürmeleri esastır. Bu tür etkinlikler verilirken bilgilerin gerçek yaşam durumlarıyla ilişkilendirilmesine özen gösterilmelidir (Başol, 2013: 71).

Performans görevlerinden daha kapsamlı olan projeler, birkaç ay sürebilir. Bu nedenle de daha az sayıda proje verilir. Proje konusu günlük hayatla ilişkilendirilmelidir. Projeler bir grup öğrenci tarafından yapıldığında işbirliğini ve ekip çalışmasını teşvik eder (Başol, 2013: 72).

Proje çalışmaları ve performans görevleri ile öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda kendilerini geliştirmeleri için gerçek hayata benzer

senaryolar üzerinden pratik yapmaları sağlanacağını ifade eden Başol (2013), proje çalışmalarını ile performans görevlerinin özelliklerini Tablo 3'te karşılaştırmalı olarak şu şekilde vermektedir (s.72):

Tablo 3. Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerinin Özellikleri

Proje Çalışmaları	Performans Görevleri
<ul style="list-style-type: none"> <li>•Kapsamlıdır.</li> <li>•Hazırlanması uzun zaman alır.</li> <li>•Üst düzey zihinsel becerilerin kullanılmasını gerektirir.</li> <li>•Öğrencide araştırmacılık, yaratıcılık ve yansıtıcı düşünme gibi özellikleri teşvik eder.</li> <li>•Bir dersten alınır ve spesifik olarak bir konuda hazırlanır.</li> <li>•Proje konusu günlük hayatla ilişkilendirilmelidir.</li> <li>•Grupla yapıldığında işbirliğini, grup çalışmasını teşvik eder.</li> <li>•Projeler sınıfa sunulmalıdır.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kapsamı dardır.</li> <li>• Kısa sürede tamamlanabilir.</li> <li>• Hatırlama, anlama ve uygulama düzeyinde beceriler yeterlidir.</li> <li>• Pratik yaparak öğrenmelerin pekiştirilmesine olanak sağlar.</li> <li>• Sayıca birden çok olabilir ve her dersten verilebilir.</li> <li>• Her konuda verilebilir.</li> <li>• Bireyseldir.</li> <li>• Zaman darlığından dolayı tüm öğrencilerin performans görevlerini sınıfa sunması söz konusu değildir.</li> </ul>

#### **Dereceli Puanlama Anahtarları (RUBRIC):**

Dereceli puanlama anahtarı, öğretmene ve öğrenciye ilgilenilen konu ya da etkinlikle ilgili yardımcı olan açık beklentiler ya da ölçütler setidir (Airasian ve Russel, 2008, akt. Gültekin, 2012: 264).

Süreçte öğrenci performansının belirlenmesinde öğretmenin kullanabileceği en önemli süreç değerlendirme aracı dereceli puanlama anahtarlarıdır. Gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin yeterliklerini belirlemek amacıyla etkinlik süreci bağlamında bizzat öğretmen tarafından hazırlanan rubrikler kullanılarak gözlenebilen öğrenci performansının ve süreç sonunda ortaya konan ürünün değerlendirilmesi yapılabilir. Rubriklerin en önemli özelliği gerçekleştirilen her bir etkinliğe özgü olması ve etkinliklerdeki öğrenci durumları aşama aşama öğretmen tarafından gözlemlenerek değerlendirilmesidir.

Dereceli puanlama anahtarları, öğrencilere yaptıkları çalışmaların hangi ölçütlere göre değerlendirileceğini ve performanslarının hangi düzeydeki puana denk geleceğini göstermesi için geliştirilmiş puanlama araçlarıdır. Dereceli puanlama anahtarları, öğrenci performansının belirlenmesinde, beklenen performansın sınırlarını belirleyen, bir çerçeve sunan, puanlama için bir anahtar işlevi gören çalışma veya ürün için gösterilen performansı güçlüden-zayıfa, iyiden-kötüye doğru derecelen bir ölçüt takımındadır (Kutlu vd., 2014: 51-52).

Öğrencilerin performanslarını tanımlayan, sınırları iyi çizilmiş belli sayıdaki kategorileri taşıyan puanlama anahtarlarının (rubrikler) bütüncül (holistik) ve analitik (tahlili) olmak üzere iki biçimi vardır (Bahar vd., 2012: 50). İster analitik ister bütüncül puanlama ölçekleri olsun, öğrenci, değerlendirme ölçütlerinin ne olduğundan haberdar olmalı, gerektiğinde bu ölçütlerin geliştirilmesine aktif olarak



katılıp görüş bildirmelidir (Bahar vd., 2012: 79). Görev ya da soruya ilişkin puan, bu bileşenlerden alınan puanların toplamıdır. Dereceli puanlama anahtarlarıyla bir görev ya da cevapta gerçekleştirilen performansın her bir alt boyutunda öğrencinin güçlü ve zayıf yönleri belirlenebilir. Bütünsel (holistik) dereceli puanlama anahtarı genel izlenimle puanlama yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Bütünsel (holistik) dereceli puanlama anahtarı öğrencilerin her bir görev ya da maddede göstermiş oldukları performansın bir bütün olarak, alt bileşenlerine ayrılmaksızın puanlanmasında kullanılır (Güler, 2011: 90-91).

### **Sonuç (Ürün) Değerlendirme Uygulamaları**

Sonuç değerlendirme denilince akla klasik yazılı sınavlar, çoktan seçmeli testler, konu sonu izleme testleri ve Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı merkezî sınavlar gelmektedir.

#### **Yazılı Sınavlar**

Yazılı testler (yazılı sınavlar) oldukça esnek, farklı biçimlerde maddelerin kullanılabilirdiği, cevaplayıcıya istenilen cevabı kendine özgü bir biçimde tasarlayarak sunma olanağı tanıyan testlerdir. Yazılı testlerde hemen hemen diğer tüm testlerde ölçülebilecek bilgi ve becerilerin tamamının ölçülmesi mümkündür. Bununla birlikte bazı öğrenme ürünlerini ölçmek için en uygun ölçme aracı açık uçlu maddelerden oluşan yazılı testlerdir. Yazılı testlerde kullanılan madde (soru) çeşitlerini üç grupta toplayabiliriz. Birinci gruptakiler kısa cevap ya da eksik bırakılan bir ögeyi tamamlamayı gerektiren maddelerden oluşan testlerdir. İkinci grupta yer alan yazılı testler ise, cevaplayıcıya daha çok serbestlik tanıyan, uzun cevap gerektiren maddelerden oluşan testler, klasik yazılılardır. Başarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan ölçme araçlarından birisi de doğru-yanlış, çoktan seçmeli ve eşleştirmeli maddelerden oluşan objektif testlerdir (Yılmaz, 2007, s. 127, 148).

Yazılı Yoklama Sınavlarının Özellikleri (Çetin, 2008, s. 73-74):

- Bir yazılı yoklama sorusu; öğrencilerin yanıtlarının düşünmelerini, planlamalarını ve kendi kelimeleriyle ifade etmelerini gerektirir. Yazılı yoklamada öğrenciler sorunun yanıtını düşünüp, hatırlar ve bulduğu yanıtı kendi organize ederek yazar.
- Yazılı yoklamalar gereksiz uzatmalara, istenilenin dışında yanıt vermeye elverişli ve daha genel sorular içerir. Yanıtlayıcının yanıt özgürlüğü olduğu için soruyu başka yöne çekme ve bildiği bir konuyu anlatma gibi durumlar ortaya çıkabilir.
- Yanıtlayıcılar yazılı yoklamalarda zamanlarının çoğunu düşünme ve yazmaya ayırırlar. Bu tür sorularda, her bir soru için diğer sınav türlerinden çok daha fazla zaman harcanır.
- Yazılı sınavın niteliğini daha çok verilen yanıtları puanlayan puanlayıcı belirler.

- Yazılı yoklama tipi bir sınav hazırlama bakımından daha kolaydır ama hem puanlaması güçtür hem de puanlama zaman alıcıdır.
- Bir yazılı yoklama sorusu yanıtlayıcının verdiği yanıtı bireysel özelliklerini katması açısından, daha fazla serbestlik verir, puanlayıcı da puanlamada bireysel görüşünün rehberliğinde puanlama yapması açısından daha az sınırlıdır.
- Yazılı yoklamalarda puanlamaya yazı güzelliği, yazılı anlatım becerisi, kâğıt düzeni ve yazım kurallarına uygunluk gibi ölçülmek istenmeyen değişkenlerin karışma olasılığı yüksektir.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri sınav, proje çalışmaları ve performans görevleriyle ilgili uygulamaları 100 tam puan üzerinden değerlendirmekte ve değerlendirme sonuçlarını e-Okul sistemine işlemektedirler. Değerlendirmede dikkate alınan puan değerleri ve dereceleri şu şekildedir:

<u>Puan</u>	<u>Derece</u>
85.00-100	Pekiyi
70.00-84.99	İyi
60.00-69.99	Orta
50.00-59.99	Geçer
0-49.99	Geçmez

## BULGULAR

Türk Edebiyatı ile Dil ve Anlatım derslerinde öğretmenler öğrenci başarısının belirlenmesinde ortak bir anlayışla hareket ederek bütünlüğü sağlamak için yapılan zümre öğretileri toplantısında yazılı sınav, proje çalışmaları ve performans görevleriyle ilgili kararlar almışlardır. Öğrenme sürecinde alınan kararlar doğrultusunda hareket edilerek gerçekleştirilen ölçme-değerlendirme çalışmalarında kullanılan yöntem ve araçlarla ilgili bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Proje Çalışmaları ve Performans Görevleri ile İlgili Bulgular

*Zümre Toplantısı Tutanaklarında Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerine Yönelik Bilgiler*

Tablo 4. Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Zümre Toplantısında Verilecek Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerine Yönelik Aldıkları Karar Sonucu Belirledikleri Çalışma Alanlarından Bazı Örnekler

<b>Türk Edebiyatı</b>	<b>Proje Çalışmaları &amp; Performans Görevleri</b>
9. Sınıf	Roman incelemesi (100 Temel Eser çerçevesinde). Şiir antolojisi oluşturma (bir konu başlığı altında). Gazete çevresinde oluşan türleri örneklerle açıklayan bir defter tutunuz. Yörenizdeki masal, efsane, halk hikâyesi, mani, ninni, türkü, vb. sözlü edebiyat ürünlerini derleyiniz. Seçtiğiniz 5 şiiri biçim ve içerik olarak inceleyiniz. Bir halk aşığı ile röportaj yapınız. Göstermeye ve anlatmaya bağlı

	edebi metinlerin araştırılması. ...
10. Sınıf	Göktürk Kitabeleri hakkında araştırma yapma. Türk Edebiyatı ve Türk Kültürü açısından DLT adlı eseri araştırma. Tasavvuf Edebiyatının özelliklerini araştırma. Yunus Emre ve insana bakış açısını inceleme. Halk Edebiyatının bölümlerini inceleme. Divan şiirini genel hatlarıyla tanıtmak. Halk hikâyelerinin genel özelliklerini belirleme. ...
11. Sınıf	Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatının özelliklerini belirleme; bu dönem romanlarının karakterlerinin incelenmesi. Tanzimat Döneminde yazılan tiyatro eserlerini konu, tema, dil ve sahneleme açılarından inceleme. Batı Edebiyatındaki edebi akımlar hakkında bir sunum hazırlama. Servet-i Fünun Edebiyatı'nın genel özellikleri hakkında araştırma yapma. Tanzimat ve Servet-i Fünun Edebiyatlarının dil, edebi tür, akımlar bakımlarından karşılaştırılması. Fecr-i Âtî Edebiyatı ve Ahmet Haşim hakkında bilgi toplama. Milli Edebiyat dönemi ve Fecr-i Âtî dönemi Türk şiirinin karşılaştırılması. ...
12. Sınıf	Cumhuriyet Döneminin siyasi, sosyal ve fikri temelleri. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının oluşumu. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda deneme,/makale/gezi/hatıra/fıkra. Cumhuriyet Dönemi'nde Öz Şiir anlayışını sürdürenlerin şiirlerini inceleme. 1920-1960 yılları arasında toplumcu gerçekçi şiirleri/şairleri inceleme. Cumhuriyet Dönemi'nde Milli Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiirleri/şairleri inceleme. Garip Hareketi (I. Yeni) şiir ve şairleri inceleme. İkinci Yeni akımı şairlerini inceleme ve tanıtmak. Cumhuriyet Dönemi hikayeciliği/romanı. Toplumcu gerçekçi anlayışla yazılan hikâye ve romanları inceleme. ...
<b>Dil ve Anlatım</b>	<b>Proje Çalışmaları &amp; Performans Görevleri</b>
9. Sınıf	Bir hikâye veya metin üzerinde ses olaylarını/kelime gruplarını/sözcük ve cümle türlerini inceleyiniz. Yazım kurallarının/noktalama işaretlerinin/cümlelerin öğelerinin araştırılması. Türk dilinin tarihi gelişimi, dillerin sınıflandırılması, Türkiye Türkçesi hakkında araştırma. Anlatım bozukluklarının sebeplerinin araştırılması. ...
10. Sınıf	Anlatım özellikleri ve oluşumu hakkında bilgi toplama. Öyküleyici/betimleyici/destansı ve emredici/çoşkulu ve heyecana bağlı anlatımların özelliklerini gösterebilmek. Öğretici-açıklayıcı-tartışmacı ve kanıtlayıcı anlatımın özelliklerini gösterebilmek; bu anlatım türleriyle oluşturulmuş metin örnek metinleri bulabilmek. YGS-LYS'de sözcük/anlatım türleri konularında çıkan son 20 yılın sorularını derleme.
11. Sınıf	Mektup/günlük/anı/biyografi/gezi/makale/eleştiri/röportaj/söylev vb. türlerin özelliklerinin araştırılması. İmla kurallarının araştırılması. İmla kuralları konusunda YGS-LYS'de çıkmış soruların çözümü. Anlatım bozukluğu konusunun araştırılması. Anlatım bozukluğu konusunda YGS-LYS'de çıkmış soruların çözümü. Belirlenen bir hikayedeki sözcükleri anlamları bakımından inceleme. ...
12. Sınıf	Duvar gazetesi hazırlama. Sözlü anlatım türlerinde yazılmış (sempozyum, münazara, panel, açık oturum) örnek metinleri dil ve anlatım özelliklerine göre inceleme. YGS-LYS'de daha önce çıkmış Dil ve Anlatım soruları inceleme. ...

**Not:** İncelenen Zümre Toplantı Tutanaklarında Proje Çalışmaları ve Performans Görevleri aynı başlık altında verilmiştir.

Zümre Toplantı Tutanaklarında verilen Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerinin değerlendirilmesinde kullanılacak aşağıdaki örnek olarak verilmiştir.

Tablo 5. Proje ve Performans Çalışması Değerlendirme Ölçeği

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Zayıf (1)	Kabul edilebilir (2)	Orta (3)	İyi (4)	Çok iyi (5)
<b>I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ</b>					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
Toplam					
<b>II. PROJENİN İÇERİĞİ</b>					
Türkçeyi doğru ve düzgün yazma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
Yaratıcılık yeteneğini kullanma					
Toplam					
<b>III. SUNU YAPMA</b>					
Türkçeyi doğru ve düzgün konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin dikkatini çekecek şekilde					
Sunuyu hedefe yönelik materyallerle destekleme					
Sunuyu verilen sürede yapma					
Sunum sırasında özgüvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
Toplam					
<b>GENEL TOPLAM</b>					

*Öğretmenlerin Uygulamalarında Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerine Yönelik Genel Durum*

Tablo 6. Öğretmenlerden Aldıkları Kararlar Doğrultusunda Yaptırdıkları Proje Çalışmaları ve Performans Görevleriyle İlgili Bazı Örnekler

<b>Türk</b>	<b>Proje Çalışmaları</b>	<b>Performans Görevleri</b>
9. Sınıf	Geleneksel Türk Halk Tiyatrosu, Avşar Ağıtları ve Hikâyeleri. Edebî Sanatlar, Yörenizdeki Halk Hikayelerini / Masal / Efsane / Mani / Türkü / Ninni / Tekerleme / Bilmece vb. Sözlü Edebiyat ürünlerini derleyiniz...	Roman İncelemesi (Sol Ayağım romanı), Şiir İncelemesi (Bir Dakika şiiri)...
10. Sınıf	İslamiyet Öncesi Türk Destanları (Bu çalışma puanlaması için EKLER bölümüne bakınız.), Nasrettin Hoca Fıkraları...	Halk Edebiyatı (13-14. Yüzyıl Oğuz Türkçesi Edebiyatı), Tasavvuf, Dinî, Tasavvufi Halk Edebiyatı Nazım şekilleri

11. Sınıf	'Servet-i Fünun' Adından Hareketle Dönemin Edebî, Siyasal, Sosyal ve Fikrî Özelliklerini Yansıtan Bir Dergi Oluşturmak (EKLER bölümüne bkz.), Tanzimat Dönemi Gazeteleri (EKLER bölümüne bkz.), Tefik Fikret'in Hayatı, Kişiliği ve Eserleri, Seçme Şiir Antolojisi...	Orhun Yazıtları (Kitabeleri)...
12. Sınıf	Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şairler ve Şiirleri Antolojisi	Türk Halk Tiyatrosu...
<b>Dil ve Anlatım</b>	<b>Proje Çalışmaları</b>	<b>Performans Görevleri</b>
9. Sınıf	Anlatım Bozuklukları, Masal Yazıp Kitap Haline Getirme...	Ömer Seyfettin'in Hayatı, Kişiliği ve Eserleri...
10. Sınıf	Fiiller ve Çeşitleri, Deneme Türünü Tanıtma...	Anlatım Biçimlerine Örnekler Vererek Özelliklerini Anlatma...
11. Sınıf	Ek Fiil Konu Anlatımı ve Örnek Çözümler (Bu çalışma puanlaması için)	Eser Eleştirisi Yazma...
12. Sınıf	Necip Fazıl Kısakürek Biyografisi...	-

Öğrencilerden istenen proje çalışmaları ve performans görevlerinin incelenmesi sonucu yapılan çalışmalar arasında öğrencilerin etkileşim ortamlarında eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine zemin olacak; bilgiyi keşfetmelerine, elde edilen bilgiyi beceriye dönüştürmelerine ve en önemlisi de ulaştıkları sonuçları arkadaşları ile paylaşmalarına imkân veren projeler bulunmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin çalışmaları genellikle bilinçli bir şekilde yapmadıkları, öğretmenlerin de proje çalışması ve performans görevi uygulamalarını -öğrencilerin sınava hazırlanmalarını düşünerek- çoğunlukla görevin yerine getirilmiş olma şartını sağlayacak şekilde bir uygulama içinde oldukları söylenebilir. Ekler kısmındaki çalışmalardan da görülebileceği gibi Türk Edebiyatı konu alanındaki bir çalışmanın Dil ve Anlatım ders için; Dil ve Anlatım konu alanındaki bir çalışmanın da Türk Edebiyatı dersi için teslim edildiği ve öğretmen tarafından da değerlendirilmesinin yapıldığı anlaşılmaktadır.



**Resim 1.** Öğretmenlerin Türk Edebiyatı ve Dil Ve Anlatım Derslerinde Yaptırdığı Proje Çalışmaları ve Performans Görevlerine Birer Örnek.

**PROJE DEĞERLENDİRME FORMU**

**ÖĞRETMENİN ADI:** ZEHRA KURBAN  
**ÖĞRETİM YILI:** 2022-2023  
**SINIF:** 10. Sınıf  
**ÖĞRETİM DERSİ:** TÜRK EDEBİYATI

**ÖĞRETMENİN ADI:** ZEHRA KURBAN  
**ÖĞRETİM YILI:** 2022-2023  
**SINIF:** 10. Sınıf  
**ÖĞRETİM DERSİ:** DİL VE ANLATIM

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK KURULULAR	PUN	YERLEŞİM	DEĞERLENDİRME
1.	Proje konusuna göre yapılmış ve uygulanmış mıdır?	10	5	
2.	Proje için gerekli bilgi edinilmiş, sorgu yapılmış mıdır?	10	5	
3.	Özellikler gözlemlenmiş ve sonuçları yazılmış mıdır?	10	5	
4.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	5	
5.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	5	
6.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	9	
7.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	6	
8.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	7	
9.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	9	
10.	Proje konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	10	
Toplam:		100		

SIRA NO	DEĞERLENDİRİLECEK KURULULAR	PUN	YERLEŞİM	DEĞERLENDİRME
1.	Öğretmenler proje yapmaya ve uygulamaya hazır mıdır?	10	✓	
2.	Öğretmenler proje için gerekli bilgi edinmiş, sorgu yapılmış ve kullanılmış mıdır?	10	✓	
3.	Öğretmenler gözlemlenmiş ve sonuçları yazılmış mıdır?	10	✓	
4.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	5	
5.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	✓	
6.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	✓	
7.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	✓	
8.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	6	
9.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	5	
10.	Öğretmenler konusuna ilişkin sorular sorulmuş ve cevaplandırılmış mıdır?	10	✓	
Toplam:		100		

**Resim 2.** Öğretmenlerin Gerçekleştirdikleri Proje Çalışmalarına Yönelik Yaptıkları Değerlendirme Formları

### Yazılı Sınav Kâğıtları ile İlgili Bulgular

Tablo 7. Öğretmenlerce Uygulanan Sınav Kâğıtlarının Derslere ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Dersin Adı	Sınıf Düzeyi				Toplam
	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	
Türk Edebiyatı	7	12	18	8	45
Dil ve Anlatım	11	7	11	3	32
Toplam	18	19	29	11	77

Öğretmenlerce uygulanan sınav kâğıtlarının baz alınan ölçütler ışığında durumlarının belirlenmesi amacıyla Türk Edebiyatı dersi için (9-12. Sınıf) 45; Dil ve Anlatım dersi (9-12. Sınıf) için 32 olmak üzere toplam 77 yazılı sınav kâğıdı incelenmiştir.

Tablo 8. Yazılı Sınav Kâğıdı Yeterlik Durumu

Yazılı Sınav Kâğıdı İnceleme Ölçütleri	DERECELER									
	Türk Edebiyatı (9-12. Sınıflar)					Dil ve Anlatım (9-12. Sınıflar)				
	Çok iyi (12.5)	İyi (10)	Orta (7.5)	Geliş-tirile-bilir (5)	Toplam	Çok iyi (12.5)	İyi (10)	Orta (7.5)	Geliş-tirile-bilir (5)	Toplam
<b>1. Soruların Taksanomik Dağılımı:</b> Bloom Taksonomisinin tüm basamaklarına yönelik soru içermesi; soruların basamaklara dağılımının dengeli olması.	-	13	24	8	45	-	11	19	2	32
<b>2. Farklı Soru Stillerine Yer Vermesi:</b> Açık uçlu (yorum-çıkartım-anlamlandırma-anlam kurma), eşleştirmeli, çoktan seçmeli, kısa cevaplı, boşluk doldurmalı vb. sorulara yer vermesi.	5	17	18	5		5	17	10	-	
<b>3. Soru Stillerinin Dağılımının Oranları Dengeli mi?</b> Her soru stiline yönelik madde sayısının soru alanı da dikkate alınarak belirlenmesi. Çoktan Seçmeli soru maddelerinin kullanım durumu; çoktan seçmeli soruların seçenek ve çeldiricilerin niteliği.	8	21	14	2		11	20	1	-	
<b>4. Soru Kökünün Netliği ve Niteliği:</b> Anlaşılabilirlik. Soru kökünün açık ve net ifade edilmiş olması, farklı anlamlar çıkarılmaması, çerçevesinin belirgin olması...	9	23	12	1		7	18	7	-	
<b>5. Kapsam Geçerliğine Sahip Olması:</b> Sınav aşamasına kadar işlenen konuları karşılayan soru çeşitliliğine sahip olma durumu.	26	18	-	1		24	7	1	-	
<b>6. Zorluk Düzeyi ile Puan Değeri Uygunluğu:</b> Soruların zorluk düzeyi ile puan değeri arasında denge nasıl? Zorluk düzeyi ile puan değeri birbirine uygun mu?	24	20	-	1		26	5	-	1	
<b>7. Yazılı Sınav Kâğıdının Fiziksel Yapısı:</b> Yazım ve noktalama. Okunabilirlik, kâğıdın estetik görünümü (tertip ve düzeni) ve cevap için bırakılan boşluk durumu...	31	10	3	1		25	6	1	-	
<b>8.Genel Olarak Sınav Kâğıdının Niteliği:</b> Başlığı, not baremi, ekonomikliği, yönerge ve yönlendirme ifadeleri...	25	11	7	2		25	5	2	-	
Toplam	128	133	76	21	123	89	41	3		
	36	37	21	6	48	35	16	1		
Genel Toplam	358 %100					256 - %100				

Türk Edebiyatı dersi çerçevesinde öğrenci yeterliklerinin belirlenmesinde kullanılan yazılı sınav kâğıtlarının incelenmesi sonucunda elde edilen veriler şu şekilde özetlenebilir:

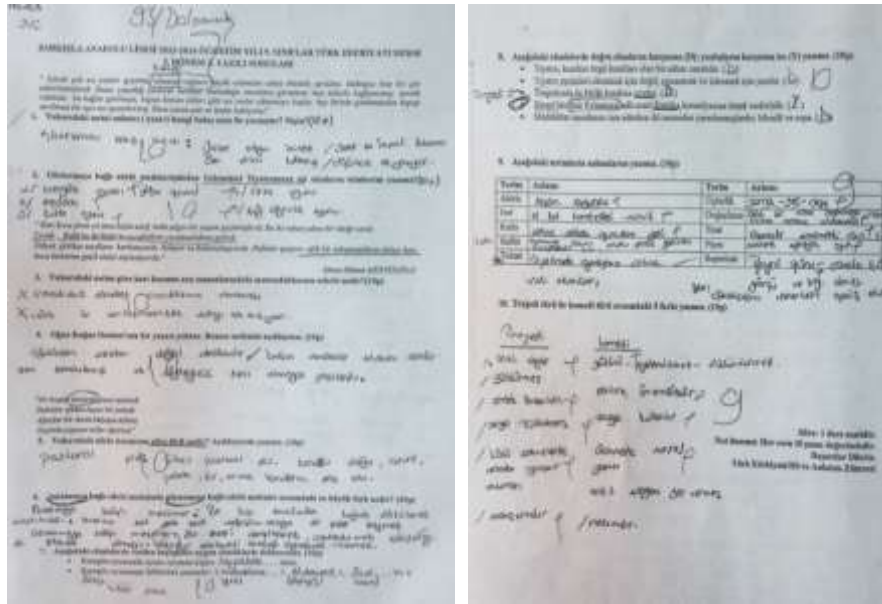
Hem Türk Edebiyatı hem de Dil ve Anlatım dersi açısından bakıldığında;

- Soruların taksonomik basamaklara dağılımının dengeli olmadığı; soruların çoğunlukla alt düzey bilişsel yeterlikleri yoklamaya yönelik bilgi sorusu olduğu görülmüştür.

- Öğretmenler uyguladıkları yazılı sınavlarda farklı soru stilleri kullanmaktadırlar. Ancak, özellikle dil bilgisi öğrenme alanına yönelik olarak hazırlanan soruların bilgi düzeyinde ve çoktan seçmeli soru türü kullanılarak ölçülmeye çalışıldığı görülmektedir. Bunun yanında yorum, çıkarım, anlam kurma ve anlamlandırma durumlarının belirlenmesi için açık uçlu soru türünün çok az sayıda olduğu görülmüştür.

- Uygulanan yazılı sınav kâğıtları incelendiğinde işlenen konulara yönelik sorular hazırlandığı görülmüştür. Sorulan sorular açık ve net ifade edilmiş, kolay anlaşılabilir sorulardır.

- Soruların zorluk düzeyi ile puan değerleri arasında denge gözetilmiş olup soruların cevaplanabilme düzeyi ile verilecek puan arasında uyum söz konusudur.



**Resim 3.** Bir Öğretmen Tarafından Uygulanarak Değerlendirilmiş Yazılı Sınav Kâğıdı Örneği

## SONUÇ VE ÖNERİLER

### Sonuçlar

Öğretmenlerin sene başında proje çalışmaları ve performans görevleriyle ilgili olarak verilmesini kararlaştırdıkları çalışma alanları ile öğrenme sürecinde uygulamaya koydukları çalışma alanları tam olarak örtüşmemektedir. Bir başka ifade ile öğretmenlerin süreçte öğrencilere verdikleri çalışma alanları (konu



başlıkları), sene başında zümre toplantısında gerçekleştirmeyi kararlaştırdıkları çalışma alanlarını karşılamamaktadır.

Öğretmenler, öğrencilere yaptırdıkları proje çalışmaları ve performans görevlerini değerlendirmede kullanacakları ölçme aracını ilgili çalışmaya özgü ve çalışmanın tüm sürecini içerecek şekilde hazırlamadıkları; ya programda verilen değerlendirme ölçütü ile ya da genel izlenime dayalı holistik (bütünsel) bir değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Yazılı sınavlarda sorulan soruların Bloom Taksonomisinde alt düzey bilişsel yeterlik gerektiren ve çoğunlukla bilgiyi hatırlamaya dayalı soruların sorulduğu; bunun yanında analiz, sentez gerektiren anlam kurma-anlamlandırma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, yorumlama, çıkarımda bulunma gibi üst düzey bilişsel yeterliklerle duyuşsal özelliklere yönelik yok denecek kadar az olduğu görülmüştür.

Öğretmenler yazılı sınavlarında farklı soru stillerine yer vermektedirler. Dil bilgisi öğrenme alanına yönelik sorular bilgi düzeyinde ve çoktan seçmeli soru türü kullanılarak ölçülmeye çalışılmaktadır.

Uygulanan yazılı sınav kâğıtları incelendiğinde işlenen konulara yönelik sorular hazırlandığı bir başka ifadeyle ölçme aralarının çoğunlukla kapsam geçerliğine sahip olduğu görülmüştür.

Sorulan sorular açık ve net ifade edilmiş kolay anlaşılabilir sorulardır. Soruların zorluk düzeyi ile puan değerleri arasında uyum sağlanmış, soruların cevaplanabilme düzeyi ile verilecek puan arasında denge vardır.

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin gelişim ve başarı durumlarının belirlenmesinde kullanılan sınav kâğıtlarının 'iyi' denilebilecek bir yeterlik durumuna sahip olduğu söylenebilir.

## Öneriler

Yazılı sınavlarda dil bilgisi yeterliklerinin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli soruların tercih edilmesi yanında, yorum, anlamlandırma çıkarım gerektiren açık uçlu soru türünün de yaygınlıkla kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Öğrencilere verilecek proje çalışmaları ve performans görevlerinin belirlenmesinde şunlara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin buldukları sınıf düzeyinde sahip olmaları hedeflenen üst düzey dilsel, zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psiko-motor becerilerin gelişimine katkı verecek konu ve çalışma alanı olması,
- Öğrencilerin buldukları sınıf düzeyinde hedeflenen amaç ve kazanımları kazandıracak içerikte olması,
- Verilecek çalışmaların çerçevesine öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri göz önünde tutularak karar verilmesi önemlidir.

Öğrencilere verilen proje çalışmaları ve performans görevlerinin değerlendirilmesinde kullanılacak ölçme aracının çalışmanın içeriğini kapsayacak şekilde ve bizzat öğretmen tarafından -öğrencilerin göreve istekli oluşlarından

çalışma sonucunun paylaşılmasına kadar- tüm süreci yoklayan ölçütlerin yer aldığı *dereceli puanlama anahtarları* ile değerlendirmeleri gerekir.

### KAYNAKLAR

- Bahar, Mehmet; Nartgün, Zekeriya; Durmuş, Soner ve Bıçak, Bayram (2012). *Geleneksel-Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri Öğretmen El Kitabı* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Başol, Gülşah (2013). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bıçak, Bayram (2014). Performans Değerlendirme (ss.197-238), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Editörler: S. Erkan ve M. Gömleksiz). Ankara: Nobel Yayını.
- Çetişli, İsmet (2006). Edebiyat Eğitiminde Edebî Metnin Yeri ve Anlamı. *Millî Eğitim*, 169, 75-84.
- Çetin, Bayram (2008). Bilişsel Alan Davranışlarının Ölçülmesi (ss.67-142), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Editörler: S. Erkan ve M. Gömleksiz). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demirel, Özcan (2009). Değerlendirme -Modül III- (ss. 211-282), *Öğretme Sanatı* (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Göçer, Ali (2014<sub>a</sub>). Öğretmen Roller, Öğrenci Etkililiği ve Eğitim Kazanımları Bakımından Türkçe Dersi Metin İşleme Süreci. *Millî Eğitim*, 204, 167-198.
- Göçer, Ali (2014<sub>b</sub>). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme (ss. 183-227), *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi* (Pedagojik Formasyon Öğrencileri İçin; Editörler: M. D. Erdem ve A. Akkaya). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Göçer, Ali (2014<sub>c</sub>). *Türkçe Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güler, Neşe (2011). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Gülleroğlu, H. Deniz (2012). Eğitim Hedeflerinin Sınıflaması ve Test planının Tasarlanması (ss. 121-166), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Editör: N. Çıkrıkçı-Demirtaşlı). Ankara: Elhan Yayınları.
- Gültekin, Selda (2012). Performans Dayanaklı Değerlendirme (ss. 251-280), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Editör: N. Çıkrıkçı-Demirtaşlı). Ankara: Elhan Yayınları.
- Gündoğdu, Kerim (2007). Ölçülebilir Öğrenme Amaçlarının Oluşturulması (ss. 17-50), *Ölçme ve Değerlendirme* (Editör: E. Karip). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kutlu, Ömer; Doğan, C. Deha ve Karakaya, İsmail (2014). *Ölçme ve Değerlendirme - Performansa ve Portfolyoya Dayalı Durum Belirleme*. Ankara: Pegem Akademi.

MEB (2011<sub>a</sub>). *Ortaöğretim Türk Edebiyatı Dersi 9-12. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

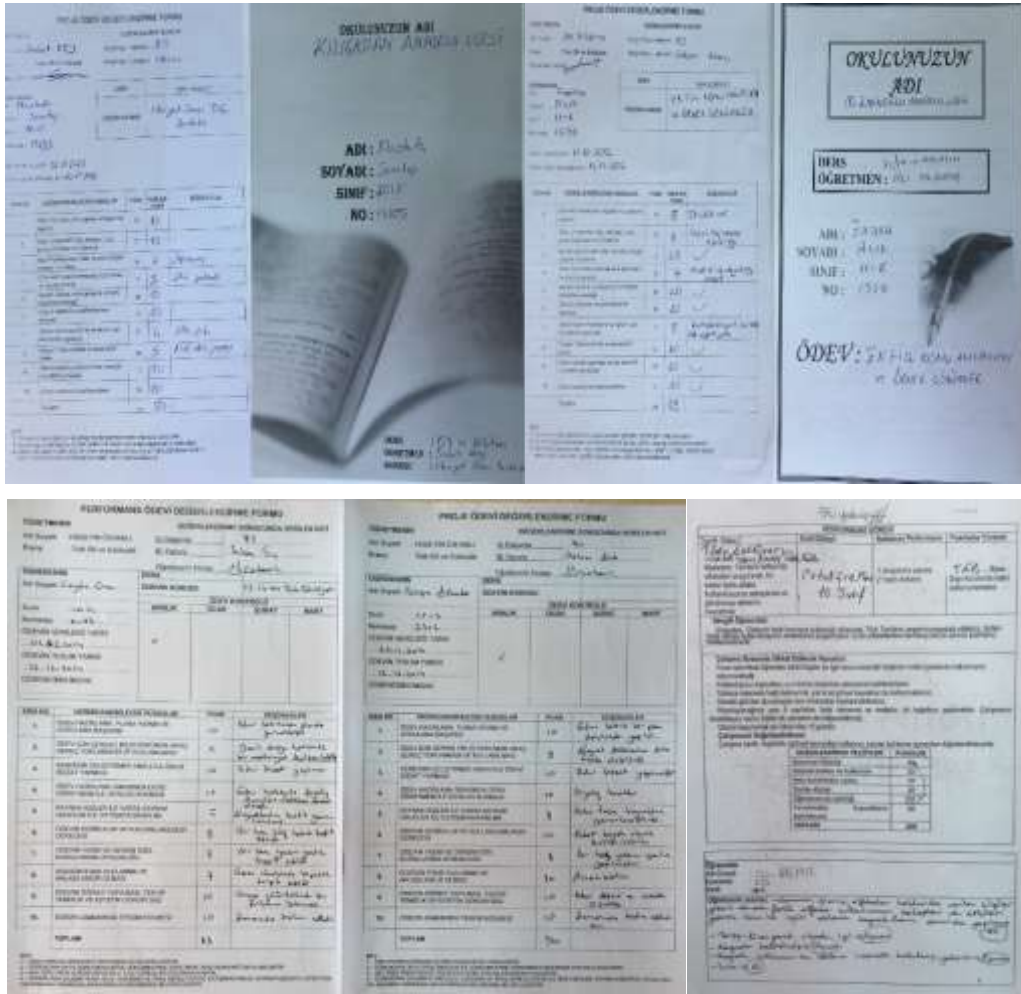
MEB (2011<sub>b</sub>). *Ortaöğretim Dil ve Anlatım Dersi 9-12. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

MEB-KOMİSYON (2011). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri (Talim ve Terbiye Kurulunca uygun bulunan ve Bakanlık Makamının 26.01.2011 tarihli rapor). İnternet erişim tarihi: 12.01.1014.

Yılmaz, Ali (2007). Ölçme-Değerlendirmede Testler (ss. 111-19), *Ölçme ve Değerlendirme* (Editör: E. Karip). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

## EKLER

### EK 1. Öğretmenlerin Gerçekleştirdikleri Proje Çalışmaları ve Değerlendirme Ölçeklerinden Örnekler



The image displays four project work sheets for the 'Seydi Han' project, arranged in a 2x2 grid. Each sheet is titled 'Seydi Han' and contains a list of tasks with checkboxes and dates. The tasks include: 'Seydi Han'ın hayatını öğrenmek', 'Seydi Han'ın eserlerini okumak', 'Seydi Han'ın eserlerini dinlemek', 'Seydi Han'ın eserlerini izlemek', 'Seydi Han'ın eserlerini okumak', 'Seydi Han'ın eserlerini dinlemek', 'Seydi Han'ın eserlerini izlemek', 'Seydi Han'ın eserlerini okumak', 'Seydi Han'ın eserlerini dinlemek', 'Seydi Han'ın eserlerini izlemek'. The sheets are filled with handwritten notes and dates, indicating the progress of the project.

## EK 2. Öğretmenlerin Yaptırdığı Proje Çalışmalarından Birkaç Örnek

